

Michael Dean Clark, Trent Hergenrader, Joseph Rein
(ed. by): *Creative Writing in the Digital Age, Theory,
practice, and pedagogy*, London: Bloomsbury, 2015

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI

Digitaalinen nykyaika on viemässä kirjoittajilta paperin pois ja antamassa näyttöpäätettä tilalle. Printin ja paperin vallitessa syntynyt luova kirjoittaminen on tempautunut mukaan digitaalisiin alustoille. Enää ei ole liioiteltua puhua uudesta kirjoittamisesta ja uudenlaisen luovuuden tarpeesta. *Creative Writing in the Digital Age*, viidentoista artikkelin kokoelma, keskittyy ansiokkaasti pedagogisiin mahdollisuuksiin joita internet, sosiaalinen media, pelit sekä tablettien ja mobiilien sovellukset tarjoavat. Mitä kaikkea kirjoittamisen luokassa voikaan tehdä? Teos ei onneksi tyydy vain lelulaatikon ihmeiden esittelyyn, vaan niiden käyttöön. Artikkeleiden ymmärtäminen ei vaadi koodaustaitoja, kirjoittamisen opettajan sekä opiskelijoiden uteliaisuus riittävät.

On yllättävää, miten vaivattomasti kirjoittamisen opiskeluun voi soveltaa sitä sosiaalisen median arsenaalia, joka on opiskelijoille jo tuttua. Opettajan tehtävä on vain suunnitella puitteet fiktiiviselle maailmalle joka elää ja kehittyy viestejä vaihtamalla. Samoin videopelien käyttö on yllättävän helppoa, peli voi luoda ryhmälle yhteisen tilan, josta kirjoittamalla voidaan vapaasti jat-

kaa mielikuivituksellisiin suuntiin. Opettajan tehtävä muuttuu: hän suunnittelee puitteita ja tilanteita, hän luo mahdollisuuksia kirjoittamisen opiskelijoiden luovalle toiminnalle.

Teoksessa keskitytään digitaalisten mahdollisuuksien luovaan käyttöön, kirjoittajien yhteistyöhön ja ennen kaikkea pedagogiikkaan: kurssien ohjaamiseen, suunnitteluun.

Teoksessa esitellään paljon uusia kirjoittamisen mahdollisuuksia luokkien ja opiskelijaryhmien ohjaamiseksi. Samalla, kun sosiaalisen median vuorovaikutteisuus on valtaamassa kirjoittamisen näyttämön, yksilöllinen kirjoittaminen oireilee. On vahinko, että yksilölliset blogit ovat jääneet teoksessa vain maininnan tasolle, ja sosiaalisesti painottuneen uuden luovuuden jyräämäksi.

Creative Writing in the Digital age -kokoelman avaa teoreettinen osa, josta varsinkin Adam Koehlerin artikkeli ”Screening subjects” on erityisen tärkeä. Hän kysyy sitä, millä tavalla digitaalinen ympäristö muuttaa ihmistä. Miten kirjoittajan subjektiviteetti muuttuu? Keskityn arviossani tähän kysymykseen.

Onhan naivia ajatella, että uusi teknologia olisi pelkkä välineiden kimara luovan ihmisen käytössä, ja että sen käyttö ei muuttaisi ihmistä mitenkään. Onko kyse muutoksista kirjoittajan roolissa, identiteetissä, vai subjektiivisessa kokemuksessa? Toisin sanoen, kuinka syvälle muutos menee.

Kun kirjoittajan sisäistämät taidot ja luovuus nähdään erottamattomana osana häntä itseään, voidaan puhua subjektiviteetista. Vaikka esimerkiksi sosiaalisessa mediassa roolit voivatkin muuttua, ja olla ulkokohtaisia, ne ovat samalla subjektiivisia kokemuksia. Samalla kirjoittamisen teknologiat ovat jo hänen sisäisen maailmansa välineitä. Jos kännykkä on osa kirjoittajan kättä, niin kuin kynä aikaisemmin, niin entä kaikki ne uudet lisäkkeet, joita kirjoittajan mieleen kasvaa kiinni?

Koehler käsittelee artikkelissaan sitä, millaisiksi kirjoittajat kehittyvät, kun siirrytään paperilta näytölle. Mihin suuntaan nämä uudet välineet ohjaavat kirjoittajaa, kun uudesta kirjoittamisesta tulee toimintaa, jossa kirjoittaja kokee olevansa ai-doimmillaan ja toteuttavansa itseään. Tämä kokemus on subjektiivinen ja kullekin omaa, mutta oppimalla muodostunut. Uuden välineistön käytön myötä muodostuu siis kirjoittajan subjektiviteetti digitaalisena aikana, se on sisäistettyä luovuutta ja taitoa mutta uudenlaista.

Kirjoittajan kehittyminen ei siis ole vapaata, vaikka se onkin hyvin omaehtoista, vallitseva teknokulttuuri suuntaa sitä. Vanha luovan kirjoittamisen ideologia ei tunnistanut tätä. Koehler kritisoi itseilmaisuuon perustuvaa luovaa kirjoittamista, ja katsoo että se on sokeaa kirjoittajan ohjailua kohtaan. Se ei tunnistanut sitä, kuinka subjektiviteetti rakentuu. Vaikka luovassa itseilmaisussa ei sellaisenaan ole mitään väärää, se voi vaalia vapauden illuusiota, irrottaa kirjoittaja suvustaan ja sosiaalisesta taustastaan. Se voi tarjota itseilmaisuuon saman, realistisen tyylin kaikille.

Kun kirjoittaminen nähdään vain itseilmaisuna, jäädään Koehlerin mukaan sokeaksi sille, millä tavalla toimintaympäristö ja konteksti ohjaavat kirjoittamista. Voidaan puhua luovuuden sumuverhosta, jonka suojassa monet muut seikat pääsevät ohjaamaan sitä, mihin suuntaan kirjoittaja on saanut kehittyä.

Digitaalisessa kulttuurissa tilanne on muuttunut, koska monet mielen teknologiat, kuten kirjoittaminen, ovat voimistuneet ja tulleet näkyviksi. Se lukemistapa ja kirjallisuus, minkä tunnemme printteinä, oireilee koko ajan, eikä se ole löytänyt paikkaansa verkkomediana. Kirjoittaminen sen sijaan on vahvistunut ja mukautunut verkkoon.

Tilanteeseen liittyvien mahdollisuuksien hahmottamiseksi Koehler tekee mielestäni oivaltavan asetelman. Hän rinnastaa digitaalisen kirjoittamisen kaksi merkkiteosta *Uncreative Writing* (Kenneth Goldsmith) sekä *Writing Machines* (Katherine M Hayles) kahteen radikaaliin kirjoittamisen pedagogiikkaa käsittelevään avaukseen.

Paul Dawson muistutti *Creative Writing and the New humanities* (2005) teoksessaan, että myös oma ääni tarvitsee välinettä, jonka myötä subjektiivista kokemusta voidaan tuoda julki. Kirjoittamisen teknologioiden sisäistäminen osaksi minuutta rinnastuu siihen, mistä joskus puhuttiin sivistyksenä. Dawson näkee luovan kirjoittamisen tulevaisuuden merkittävänä, koska tulevaisuudessa pelkkien tulkintataitojen lisäksi kielen kanssa toimiminen tulee entistä tärkeämmäksi. Siinä missä kirjallisuustiede on keskittynyt tekstien tulkintaan, kirjoittamisen opiskelijoilla kielimateriaalin kanssa työskentely on noussut vahvaan asemaan. Kirjoittajille kielen materiaalisuus ei ole vain tulkittavaa vaan olennaisesti jotain työstettävää.

Kielen materiaalisuus oli keskeistä Kenneth Goldsmithin kohutussa *Uncreative Writing: Managing Language in the Digital Age* (2011) teoksessa. Hän väitti, että digitaaliselle ajalle ominainen runous nousee nimenomaan kielen materiaalisuudesta. Löydettyjen tekstien käytössä ei ole lainkaan mukana kirjoittavaa subjekta vaan pelkästään kielen käsittely. Kun tekstiotteita valikoidaan, kopioidaan ja muokataan, kirjoittaja kehittyy kieliaineksen tuntijana. Näin kirjoittava subjekti löytää paikkansa kielellisten materiaalien kanssa työskentelijänä. Koehler omaksuu tämän ajatuksen, ja katsoo että tulevaisuuden kirjoittajien tulee oppia erityisen sensitiiviseksi kielen materiaalisuudelle.

Toki kielellisen aineksen kanssa työskentely on kuulunut jollain tavalla aina kirjoittamisen opiskeluun. Kun luovan kir-

joittamisen työpajoissa on lähiluettu tekstejä, ja on tarkasteltu kielen nyansseja ja toimintaa, on jo toimittu kielen materiaalisuuden parissa. Usein työpajan ongelma onkin ollut kirjoittajien taipumus keskittyä itseilmaisuuun, omaan tekstiin, intention ja oman sanoman välittymiseen. Askel kielelliseen sensitiivisyyteen onkin tapahtunut toisten tekstien lukemisen myötä.

Goldsmithin teesit kielen materiaalisuuden esiin nostamisesta luovuuden sijaan saa keskeiset virikkeensä Tim Mayersin (*re*)*Writing Craft* (2005) teoksesta, joka keskittyy luovan kirjoittamisen pedagogiikkaan. Mayersin esittämä malli, luonnosten uudestaan kirjoittaminen, ohjaa kirjoittamisen opiskelijat tunnistamaan omat tekstinsä, kuinka ne ovat myös sosiaalisen kontekstin kirjoittamia. Sensitiivisyys kielen muille kuin itseilmaisuuun liittyville seikoille voi siis lähteä omien tekstien lukutaidon harjoittelusta.

Uusi kielellinen sensitiivisyys aukeaa Koehlerin mukaan myös monimediaiseen suuntaan. Koska luova kirjoittaminen on aisteja käyttävää, se on jo samalla alueella kuin esimerkiksi visuaalinen media. Visuaalisuus kuuluu kirjoittamiseen, se ei ole ulkokohtaista kuvituksen lisäämistä. Aistivan kirjoittamisen juurille palaaminen yhdistettynä monimediaisuuteen merkitsee aistimiskyvyn laajentamista, kuten N Katherine Heyles ajatteli.

Koehlerille läheinen teos on varhainen Haylesin *Writing Machines* (2002), jossa monimediainen kirjoittaminen on luonteva tapa ilmaista ja kertoa. Haylesin huomio on uudenaikaisessa subjektissa, jolle monimediaisuus merkitsee aistimisen laajentumista. Hayles on klassikko kutsuessaan uuden kirjoittamisen välineillä aistivaa subjektia kyborgiksi.

Ihmisen ja koneen yhdistelmänä kyborgi on kärjistetyin ilmaus uudesta kirjoittajasta, jolle on luontevaa kirjoittaa moni-

mediaisesti. Nykyään tätä käsitystä on epäilty ja väitetty, että medioituminen ei ole sama asia kuin aistimisen laajentuminen. Huono mediavälitteinen havaitseminen ei merkitse muuta kuin rajautumista digitaaliseen todellisuuteen, välittömän ilmiömaailman aistiminen ei ehkä laajenekaan vaan kapeutuu, toisin kuin Heyles oletti.

Hayles luo rohkean näkymän kirjoittajan subjektiviteetin rakentumiseen, ja luovuudella on siinä osansa aistimisen kapeutumisen uhkaa vastaan. Kirjoittajista on tulossa sekä kyborgeja, että luovia tekijöitä. Koehler jakaa tämän käsityksen. Siksi hän puhuu luovuuden mahdollisuuksista, vaikka arvostaa myös ns. ”epäluovaa kirjoittamista”. Monimediaiseksi kirjoittajaksi kehittyvän subjektin on tarpeen olla luova, lisäksi hänen täytyy selvästikin toimia nopeammin kuin perinteinen joutilaisuudesta ammentava luova tekijä. Digitaalisen kulttuurin sisältää vaatimuksen nopeaan ja luovaan yhdistelyyn, hidas käsityömäinen luovuus jää vähemmälle.

Digitaalisen ajan subjektiviteetti mukailee aiempaa enemmän myös kirjailijan muuttuvia rooleja. Aiemmin kirjailijan identiteetti rinnastui teoksiin, nyt sen rinnalle on tullut online-läsnäolo. Janelle Asdsit jatkaa kiinnostavalla tavalla Koehlerin artikkelia käsittelemällä kirjoitustehtäviä, joissa harjaannutaan online-läsnäöloon, ja sen mukaiseen identiteettiin. Asdsitin artikkelin nimi on osuva: ”Giving an account of yourself.”

Kirjoittamisen ohjaajat edistävät huomaamattaan tiettyjä itsen kehittämisen tapoja. Se, mitä ohjaaja odottaa persoonalta, mitä kirjoittamisen tehtävissä halutaan opittavan: itseilmaisuu punoutuu ammatillisesti rajoittavia pyrkimyksiä.

Millaiset harjoitukset voivat valmentaa kirjoittajan muuntumiskykyä? Kirjoittamisen opiskelussa voidaan kehittää mo-

nenlaisia omia ääniä. Koodin vaihto -kirjoitustehtävässä on yleisesti tunnettu, opiskelijat kirjoittavat erilaisille julkaisufoorumille, harjoittelevat niiden edellyttämiä tyylejä. Adsit lisää tähän pohdintaa: mietitään, kuinka oma ääni muuttuu, kun kirjoittaja vaihtaa koodia, vaihtaa lajia ja yleisöä. Mietitään sitä, millaiseksi kirjoittaja haluaa muuttua erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Toisessa tehtävässä hyödynnetään sinä-muotoa. Sen avulla kirjoittaja tarkastelee ulkoapäin omaa esiintymistään sosiaalisessa mediassa. Tämä on hyödyllistä, koska se mikä kirjoittajalle on subjektiivista on vastaanottajille minähenkilön ilmaisua. Tällainen tehtävä opettaa ehkä varovaisuutta. Ehkä sen vastapainona kirjoittaja voi myös harjoitella myös vapaata ilmaisua, ja fiktion keinoja luoda henkilöhahmoa. Näin hän voi muuntaa subjektiivisia kokemuksia julkisesti vaarattomaan muotoon.

Kolmannessa hyödyllisessä harjoituksessa kirjoittaja pohtii sitä, mitä seikkoja hän valikoi päivityksiinsä. Kirjoittaja voi tarkastella sitä, millaisista aiheista hän chattaa, mutta ei keskustele facebookissa. Lisäksi kirjoittaja voi pohtia omia motiivejaan ja toiveitaan, keiden hän toivoo lukevan hänen postauksiaan.

Creative Writing in the Digital Age -teoksen syvä ydin liittyy mielestäni tähän kirjoittajasubjektin muuttumiseen. Monissa artikkeleissa, joissa käsitellään kirjoittamisen pedagogiaa työpajoissa, luokkahuoneissa, verkkoryhmissä nousee esille se että uuden ajan kirjoittajan toiminta on entistä sosiaalisempaa ja yhteistyöhön perustuvaa. Kirjoittavaan subjektiiin rakennetaan siis entistä enemmän sosiaalisia taitoja.

SCRIPTUM Publications of Writing Research is a refereed, open access publisher of scholarly articles in Creative Writing Studies. Articles or monographs will be published in Finnish or in English. The Publisher is Jyväskylä University Department of Arts and Culture Studies.

THE EDITORIAL BOARD OF SCRIPTUM

Juhani Ihanus, Docent, University of Helsinki poetry therapy

Päivi Kosonen, Docent, University of Turku autobiographical studies

Tuomo Lahdelma, Prof. University of Jyväskylä, authorship studies, translation studies

Johanna Pentikäinen, PhD. University of Helsinki, pedagogy of creative writing, artistic research of literature

Daniel Soukup, PhD., Faculty of Arts, Charles University, Prague, and European Association of Creative Writing Programmes.

Jarmo Valkola, Prof. University of Tallin, Media writing and adaptation studies

EDITOR-IN-CHIEF:

Risto Niemi-Pynttari, Docent, University of Jyväskylä, Poetics and social media writing

creativewritingstudies@jyu.fi